Nu vrijdag 6 augustus: ACHT VAN HEIDE

Op vrijdag 6 augustus wordt er eindelijk weer eens wat ingericht in ons dorp. De acht van Heide, een wielergebeuren bestaande uit twee wedstrijden, gaat door in de omgeving van de kerk vanaf 17u45. Eerst zijn het de renners die deelnemen aan de retrokoers, zij rijden een 25-tal kilometer op een kleine omloop: Max Temmermanlaan, Heidestatie-plein, Canadezenlaan, Minnedreef en terug naar de Max Temmermanlaan. Om 19u15 start dan de gentlemenwedstrijd over 75 kilometer. Hun omloop loopt vanuit de Max Temmermanlaan naar het Heidestatieplein en de Bevrijdingslei. Vervolgens worden de De Pretlaan, Douglaslaan en Doornenlaan genomen om zo terug in Heide te komen en via de Canadezenlaan en de Minnedreef naar de Max Temmermanlaan te rijden. De organisatoren voorzien ook de nodige animatie. Een jury uitgedost in oude klederdracht zal tijdens de retrokoers de prijzen toekennen. Verder wordt er een terras voorzien ter hoogte van de kerk en is er samenwerking met café Sandy en de Bistro Monida om de hongerige en dorstige, volgens de corona-regels, te bedienen. Iedereen is van harte welkom, de inkom is GRATIS!

(foto van de jury die actief was in 2019, de organisatie in 2020 werd afgelast)

Herinneringen aan de “Joden” in Heide!

In “krantje” nummer78 krijgen we veel nieuws over de Synagoge van Heide. Ik bewonder en bedank al de mensen, die zich reeds al zo lang hebben ingezet om dit cultureel erfstuk van Heide en Kalmthout te bewaren en te restaureren. Ik herinner me wel dat wat wij de “Jodenschool” noemden, zich in het oude hotel Meyer bevond, dit was op de plek waar nu de bakkerswinkel van Van Opstal-Van Boxel is. Maar in “Hotel de la station” heb ik het nooit geweten. Op 15 maart 1940 werd ik 14 jaar en zo was ik op 10 mei 1940 een volle 14 jaar. Ik heb nooit een jood in of uit het Hotel de la station zien stappen. In de Nid d’Aiglon waren er alleen tijdens de oorlog vier joodse jongens onder een valse naam als internen geboekt. Vermoedelijk is er verraad in het spel geweest, want op een dag, datum onbekend, zijn de Duitsers de directeur en de vier joodse jongens komen ophalen. Over hen is er nooit meer iets vernomen. Een toenmalige leerling uit Heide met de naam Michielsen ging er toen naar school en die heeft het zelf mee gemaakt en mij verteld. Het oprichten van

nieuwe parochies heeft niets met de aanwezigheid van Joden te maken. Dat pastoor De Preter en zijn kerkraad wel eens met de joden lachten, was een veel voorkomend gebeuren, maar het hield niets vijandigs in. In de jaarlijkse komediantenrevue in Antwerpen, zat er ook steeds een zachte "jodenmop". Het Joodse leven in Heide was het meest intense in de vakantiemaanden juli en augustus. Heel weinig van hen overwinterden bij ons. Vaste bewoners waren de familie Brüner, uitbaters van "Hotel Brüner, die hun vaste verblijf hadden in de Prinses Elisabethlaan. De familie Kleinblatt waren onze naaste buren in de Bevrijdingslei en de familie Kornreich woonde in de Nieuwstraat. Er waren nog al wat Heidenaren die een groot huis gebouwd hadden, en daarvoor een grote lening afgesloten hadden. Zij verhuurden in de vakantiemaanden hun leegstaande verdieping aan de Joden en met die inkomsten konden zij dan een stukje van hun schuld afbetalen. De appartementen, die het verst van het centrum van Heide aflagen, waren deze van de Thillostraat. Vooral op zaterdag(Sabbat) was er in de Statiestraat en Leopoldstraat geen doorkomen aan. De Joodse mensen gingen voor niets uit de weg. De straten waren veel smaller met hobbelige bermen, met in de Statiestraat nog een ingekalfde gracht langs de kant van de Withoeflei. Eens liepen er drie Joodse papa's elk met een kinderwagen met een joods jongetje in (geen meisje) naast elkaar; zij lieten niemand door. Heide was toen twee maanden lang een joodse gemeenschap. Ik heb het ooit meegemaakt dat een joodse man in een overvolle treinwagon drie volle zakken naast zich op de bank had gezet; niemand durfde een opmerking maken. Toch heb ik ooit ook het volgende meegemaakt: ik kwam met de trein naar Heide: de trein vertraagde om te stoppen. Er viel een jongen van ±10 jaar uit de trein op de straatstenen en was buiten kennis. Het perron lag toen voor het station en een deel naast de Bevrijdingslei. Waar de overweg was, was er geen perron en de weg lag dus veel lager. De jongen wilde te vlug uitstappen, maar daar er geen verhoogd perron was, viel hij op de straatstenen. Een Joodse man raapte hem op, droeg hem in zijn armen naar Dokter Gabriëls, een jonge arts die in de Withoeflei woonde. Het leken me armelijke joden. En waar zij woonden leek het mij niet erg proper; het rook er ook niet echt fris. Zij hadden pijpenkrullen achter hun oren, droegen een speciaal gevormde zwarte hoed en een zwarte jas, zelfs de jonge jongens, en attributen die naar hun geloof verwezen. De verhuurders hadden na het vertrek van hun huurders hun handen vol met de opkuis. Fonske Daems, de huisbaas, waarvan ik begin 1950 een huis huurde, om er mijn apotheek op te starten, vertelde mij het volgende: hij bezat drie oude huizen, die hij aan de Joden verhuurde. Na het seizoen moesten deze opgeknapt worden. Daartoe ging hij naar de Begijnenstraat in Antwerpen, waar verschillende winkels waren die behangpapier verkochten. Hij kocht daar de overschotten op en behing er thuis de muren van zijn huizen mee. Hier en daar nog een lik verf en de panden waren weer klaar voor verhuur. De Joden nuttigden ook koosjere producten, dit zijn etenswaren bereid volgens de joodse spijswetten en gecontroleerd door rabbijnen. In de Statiestraat waren er zo'n drie winkels waar men die producten kon kopen. Op de plaats van het pand waar Louis van den Buijs nu woont, stond een lage woning, witgeschilderd. De rechterkant was café geweest. De weduwe, met ongehuwde dochter, verhuurde het café als winkel aan een koosjere winkelier. Hotel Brüner liet iedere dag koosjer vlees komen van een koosjere beenhouwer uit Antwerpen. De telegrambesteller of porteur, die in ieder station aanwezig was, moest telkens het bestelde naar Hotel Brüner brengen. Onze naaste buren in de Bevrijdingslei, waren de familie Kleinblatt. Zij waren de eigenaars van een zeer grote bakkerij in de Provinciestraat in Antwerpen. Zij verkochten zeer veel lekkere specialiteiten. Maar het oorlogsgeweld naderde en de Joden werden achtervolgd en opgepakt door de Nazi's en naar de gaskamers getransporteerd. De Joodse gemeenschap in heide kende een rampzalig einde. In de oorlog zijn er veel slachtoffers gevallen onder de joden door de onmenselijke vervolging door Nazi-Duitsland. Toch vind ik het fijn, dat de familie Brüner de oorlog heeft overleefd! Zij hebben op verscheidene plaatsen ondergedoken gezeten. Ook onze naaste buren hebben de oorlog ook overleefd, maar na de oorlog was de woning

niet meer van hen. Toch is het nu nog heden ten dage een zeer bekende bakkerij in Antwerpen. Vader Kornreich wilde met zijn kinderen niet vluchten en werd slachtoffer van de razzia's. Na de oorlog kwam er een ander soort Joden op bezoek: het waren zeer welstellende mensen: geen krullen achter de oren, geen joodse kleren meer. Zij gingen op vakantie in Israël en van verschillende gezinnen volgden de kinderen cursussen op een universiteit in Israël. Af en toe kreeg ik wel eens een voorschrift uit dat land. In de diamantwereld werd er ooit een rijke diamantair vermoord. Via de krant vernam ik, dat de diamanten in de koelkast van een rijke jood in Kapellenbos gevonden werden. Hoe dit verhaal geëindigd is weet ik niet. Door toevallige omstandigheden mochten mijn vrouw en ik een joods huwelijk bijwonen in het jaar 1987.De mannen mochten langs de synagoge binnen, langs een tafeltje met keppeltjes. Iedere man moest er zo een opzetten en vaststeken met een haarspeld. Het huwelijk ging door onder een loofdak op een getimmerd verhoog. De bruid was geblinddoekt. Hier geen krullen of joodse kleding. Mijn vrouw moest samen met de andere vrouwen langs de achterkant binnen; zij zagen hetzelfde toneel, maar dan van de achterkant. Heel dit gebeuren greep plaats op de speelplaats van een school voor Joodse kinderen. Naast de rabbijnen, de bruid, en bruidegom en de moeder van bruid en bruidegom stonden er nog twee zangers in gewoon pak en met verzorgde baard; zij zongen regelmatig mooie religieuze liederen. Iedere keer dat de bruid een antwoord moest geven op de vraag van de rabbijn, gaf zij het antwoord aan haar moeder, die het antwoord aan de rabbijn doorgaf. Naast ons, tussen de toeschouwers, stond er een joodse kennis van de bruidegom en hij vertelde ons wat er gezegd werd. Na deze plechtigheid mocht de blinddoek af en nadat ze mekaar de ring over de vinger hadden geschoven, werden we uitgenodigd op een receptie aangeboden in een zaal op de Belgiëlei. Daar stonden twee lange, feestelijk gedekte tafels, met allerlei koosjere hapjes. Een rabbijn met helder witte schort kwam regelmatig kijken of er geen voedsel op verkeerde tafels terecht gekomen was. Lekkere drankjes vulden deze zeer gezellige receptie aan. Er was ook een joods orkestje dat joodse volksliedjes speelde. Er viel niets, maar dan ook niets, op af te keuren. Dit alles was zeer sfeervol en wij, wij hebben genoten! Wij hebben de bruid en haar moeder niet gekust. We wisten niet of dit toegelaten was. Het joodse leven wordt gedomineerd door verschillende rituelen. Hierin zijn we niet thuis. De Joden van na de oorlog waren duidelijk Zionisten en zeker niet altijd zo'n gelovige joden. *Nog een apart verhaal!*

Op een zonnige avond, rond 20u, wandelde ik met een natuurwachter van de Keetheuvel naar parking zuid. Op een gegeven moment komt er een zwarte auto aangereden in de richting van de Wilgenduinen. Na 100 meter stopte hij: er werd een rieten zetel uitgehaald en midden op de wandelweg geplaatst. Daarna stapte er een heel oude jood uit met lange grijze baard. Helemaal in het zwart gekleed was hij, droeg de joodse godsdienstige attributen. Ondertussen kwamen er een tiental jonge joden in diezelfde kleding aangewandeld en ze stelden zich in een grote halve cirkel op rond de oude man in de zetel. En dit alles in het speciale licht van de avondzon. Het leek echt een Bijbels tafereel. Ondertussen reed de auto terug naar parking zuid. Wij denken dat dit een opperrabbijn was, die les gaf over de rol van de natuur in de Bijbel. Verder viel er geen mens te bekennen. Ook voor ons was dit een zeer speciaal moment wat ook wij niet vlug zullen vergeten.

P.S.: Vlak voor de oorlog werd gestart met de bouw van een nieuwe Jodenschool. Zij moest komen aan het einde van de Wilgendreef aan de rechterzijde vlak naast het spoor.

(bijdrage van Louis Verpraet, Heidestatiestraat)

Reactie op de Kalmthoutse sterke vrouwen!

In “heide vertelt”, nummer 80 lees ik de verhalen over Daisy Dent, Maria Roseels en Maria Schoofs-Van den Eynde. Zij verdienen het om in de schijnwerpers gezet te worden; ze zijn er dan ook echt om beloond en erkend. Nummer één en drie ontvingen de Heikneuter en Maria Roseels kreeg samen met Jet Jorssen (schrijfster), en de schepper van Suske en Wiske Willy Van der Steen, het ereburgerschap van onze gemeente. Het is van 1997 geleden, dat er in Kalmthout een vrouw waardig bevonden wordt om de Heikneuter te ontvangen. Ik durf opnieuw Marina Van Aert naar voor te schuiven; een stille intensieve werkster op de heemkundige kring en de toeristische dienst. Een andere persoon, die voor deze prijs zeker in aanmerking komt, is Jean Bastiaensen. Deze werkt zich uit de naad om zeer oude historische documenten leesbaar voor ons te maken. Hij is een expert in het archiveren. Wat de synagoge betreft mag er wel een herinneringssteen aan de stichters geplaatst worden, maar er moet ook wel herinnerd worden aan de razzia’s die daar plaats gevonden hebben. Er lieten zoveel onschuldige joden hun leven in de gaskamers, dit mede door toedoen van één of meerdere plaatselijke verraders. Nu wil ik nog even terugkomen op de uitreiking van de Heikneuter aan Maria Schoofs in 1995. Op deze viering waren aanwezig Ludo Van den Maagdenberg, Burgemeester, 1ste Schepen Marcel De Coster en gemeenteraadslid Rob Ribbens uit Achterbroek, zelf een doorwinterd imker, en ikzelf. Ook secretaris Jef Vanthillo was aanwezig. Hij vertelde me toen dat zijn vader voor de oorlog ieder jaar, samen met andere imkers, een volledige treinlading korven en kasten verhuisde. Die kwamen uit Vlaanderen en werden op het zijspoor in Kalmthout gerangeerd. Ze moesten daar afgeladen worden om gedurende de maand augustus op de heide te geplaatst te worden. Vader Vanthillo en zijn maten hadden hiervoor de nodige platte wagens om zo die stekelige have over te laden. Maar de Verbindingsweg was toen een sterk heuvelend spoor in het duinzand. Sommige sporen waren wel 30 tot 40 cm diep. Tegen de avond werden de beestjes en hun woonst de hei ingereden en op vaste plaatsen gezet. Plots brak er een wiel van één van de wagens af en schoof er een deel van de lading op de grond. Van de vliegopeningen, die allemaal afgesloten waren, schoven er enkele open en er kwamen grote zwermen bijen naar buiten. Blijkbaar waren de diertjes dat geschommel beu. Gelukkig waren de Kalmthoutse imkers goed voorbereid op zulke voorvallen. Toen het volledig donker was waren alle “biekes” terug in hun eigen kast, zo dicht mogelijk bij hun koningin. Alle vliegopeningen werden vlug afgesloten en zo konden de bijenwoningen op de hun voorbestemde plaats gezet worden. Na W.O.II zijn die transporten nooit meer gebeurd.

(bijdrage van Louis Verpraet, Heidestatiestraat)

Wie zijn de collega’s van juffrouw Verstraelen?

We gaan even terug kijken naar 11 juni 2020, toen “Heide vertelt” n° 20 werd uitgebracht met het artikel "Hoe de school in Heide de eerste jaren werkte". Op de eerste klasfoto staat naast de pastoor een schooljuf. Dat is mijn moeder Wilfrida Verstraelen. Zij begon in Heide als kleuterjuf te werken op 1 september 1945. De foto werd genomen op 26 november 1948, dat staat in potlood geschreven op de achterkant van de foto. Tegelijkertijd werd ook nog aparte foto van haar genomen (zie zelfde klederdracht, foto 2). Mijn moeder heeft daar les gegeven tot in 1952, het jaar dat zij huwde met Cyrillus Witters en bijgevolg moest stoppen met werken.

Foto 1 ***foto 2***

Ik heb ook nog twee andere foto's gevonden: Foto drie, mijn moeder is de tweede van links boven, wie zijn de andere collega's en de vijf kinderen? Foto 4, mijn moeder met haar klasje, 21 kleuters! Wie kan er namen op plakken!

Foto 3 ***foto 4.***

De straatnaam "DE PLEYTE", waar komt deze vandaan?

Toen rond 1875 de familie Paridant (Parifart) gronden begon aan te kopen in Heide was daar ook het noordelijk deel van de huidige Heidestatiestraat en Beauvoislaan bij; er werden net zoals in Dennendaal dreven getrokken. Vanaf 1895 begonnen zij stelselmatig hiervan gronden te verkopen en zo ontstond later de Leopoldstraat (toen nog Albertstraat), de Kon. Elisabethlaan en de Prins Boudewijnlaan. Na Wereldoorlog II kreeg ook de Pleyte haar naam. Normaal zou je dergelijke naam in Nieuwmoer of Achterbroek verwachten i.v.m. de vroegere turfwinning waar een "pleyte" gebruikt werd op de vaarten voor het vervoer van de turfblokken. De straatnaam heeft echter met een persoon te maken die kort na Wereldoorlog II daar kwam wonen. Cornelius Marinus **Pleyte** (1865-1951), Nederlander, was met zijn huishoudster vanuit Brussel in Heide komen wonen aan de huidige De Pleyte en noemde zijn villa ook "De Pleyte". De man kwam uit een zeer gegoede familie en was 3 jaar in dienst geweest als machinist bij de Nederlandse Marine en tot aan Wereldoorlog I directeur bij een petroleummaatschappij. De rest van zijn leven besteedde hij aan de geschiedenis van de Nederlandse scheepvaart (4 boekdelen, bewaard in het Nederlands Instituut voor Militaire Historie), met bijzondere aandacht voor het pleyte-schip. Na enkele jaren verhuisde hij naar Californië en

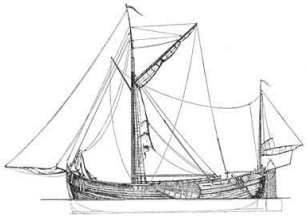

stierf tenslotte in 1951 te Roosendaal. Hij was lid van de Oudheidkundige Kring van Kalmthout en schonk twee boekjes aan het archief: “Het schip van Brugge” (1936) over een middeleeuws vaartuig dat in de omgeving van Brugge was gevonden en een studie over de pleyte. Uit dit laatste onthouden we dat tsaar Peter de Grote (1672- dat daardoor vele Russische scheepstermen van Nederlandse oorsprong zijn, zo heet een pleyte in het Russisch “plejta”. Bijna was het Nederlands in Rusland de tweede taal geworden.

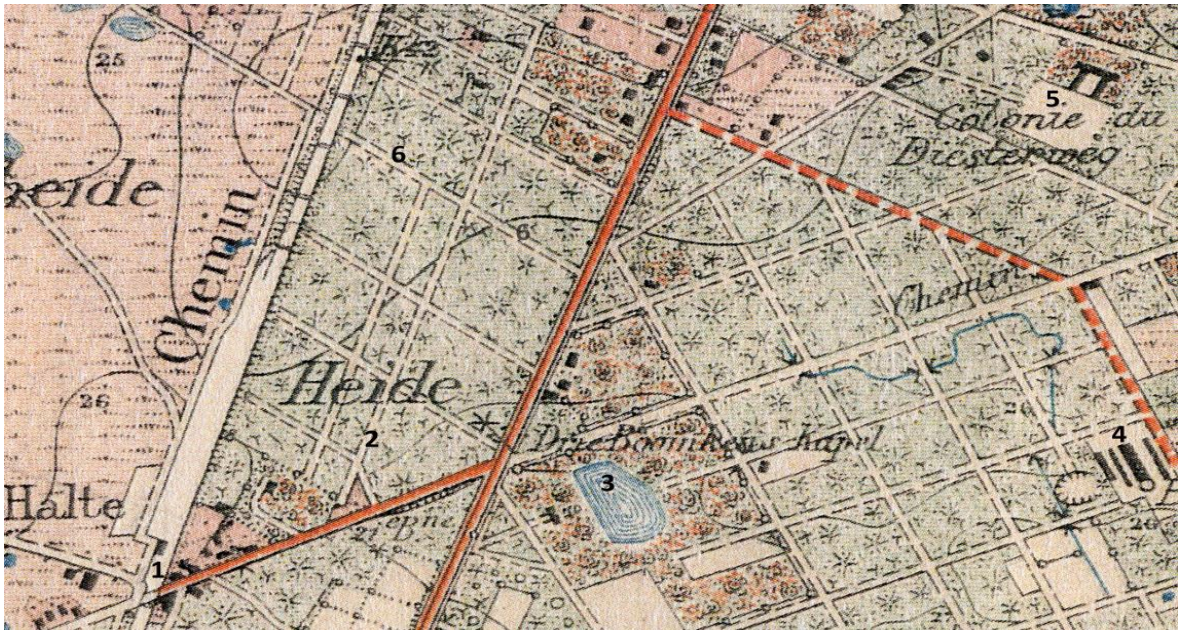

Kaart Heide 1909

1. Omgeving station (toen nog halte) met eerste hotels en bareelhuis
2. Leopoldstraat (Albertstraat) kwam achter ING op de Heidestatiestraat
3. Vijver met Kapelhof en kapelletje (Drie Boomkens Kapel)
4. Steenbakkerij Van Damme aan Rode Weg
5. Kolonie Diesterweg
6. Dreef (later De Pleyte)

(bijdrage van Jan Franken, Heidestatiestraat)

Op de bank: Albert De Mayer

Deze week was Albert De Mayer uit de Wilgendreef onze gast. Hij werd geboren in Mortsel op 20 december 1939, is weduwnaar, gepensioneerd, vader van drie kinderen en heeft de laatste jaren van zijn carrière gewerkt als zelfstandig publiciteitsagent. Albert woont sedert 1975 in Heide

Hoe ben je in Heide terecht gekomen Albert?

Wij woonden in het centrum van Antwerpen en dachten op het ogenblik dat de kinderen wat groter werden dat het verstandiger zou zijn op de buiten te gaan wonen, zowel voor de gezondheid als voor het welzijn van onze kinderen. Via Remi Embregts van Kemp Immo zijn we eigenlijk op een perceel bouwgrond in Heide gestoten. De grond was gelegen in de Koningin Astridlaan vlak bij de Withoefse heide. We bouwden er een woning en werden zo in 1975 bewoners van de heidegemeente. Ik heb er nooit spijt van gehad dat wij deze stap hebben genomen.

Je hebt je dan ook meteen geëngageerd in Heide?

Rond het jaar 1980 geraakte mijn dochter verloofd met Rudy Laenen. Hij voetbalde bij de vriendenclub De Blauwe Korenbloem. Zij waren op zoek naar een coach. Ze vroeger mij of ik dat wilde doen. Een echt voetbalverleden had ik niet, ik had wel wat gevoetbald maar verder geen ervaring. Toch zegde ik het toe en heb dat dan ook een tiental jaren volgehouden. Nadien ben ik deze club nog altijd blijven volgen, de club is momenteel nog actief!

Er verder, nog andere hobby's?
Ook het biljarten ligt mij nauw aan het hart! Ik ben spelend lid van de biljartclub "Willy's Place" en speel ook biljart in 't Kalf in Stabroek. Ik heb destijds ook wel deelgenomen aan wedstrijden maar de laatste jaren doe ik dat niet meer. De wedstrijden gaan meestal 's avonds door en gezien mijn leeftijd ga ik minder graag 's avonds de deur uit.
Jij bent ook bekend als de "pastoor" bij de Acht van Heide!
Toen de Acht van Heide voor de eerste keer in het centrum van Heide plaatshad, nu zes jaar geleden, werd ik gevraagd om deel uit te maken van de jury. In oude klederdracht proberen we jaarlijks ons steentje bij te dragen aan de uitstraling van deze wedstrijd. Ik kreeg al die jaren de taak als "pastoor" toegewezen. Ik zorg er dan ook voor dat de renners veilig aan hun wedstrijd kunnen beginnen door ze bij vertrek te zegenen. Anderzijds ben ik er ook zeer graag bij en verheugd dat ik telkens deze taak voor mijn rekening mag nemen.
En verder, hoe breng jij je dagen door?
Niet zo heel actief meer! Ik geniet van mijn pensioen, geniet van mijn drie kinderen, 9 kleinkinderen en 5 achterkleinkinderen. Daarnaast ben ik zeer tevreden dat ik hier in Heide kan wonen, ik wil hier niet meer weg!

Wie de volledige jury in oude klederdracht wil bewonderen moet zich op 6 augustus vanaf 17u45 begeven naar de omgeving van de kerk: de pastoor, de burgemeester en zijn vrouw, den baron, de veldwachter, den broeder, zij kennen de prijzen toe aan de retro-renners!
Opgelet! In de aankomstzone is een mondmasker, en afstand houden tussen de verschillende bubbels, nog een verplichting. Er is "take away" voorzien maar iedereen die wil eten en drinken moet wel aan tafel gaan zitten, er komt dan ook een groot en veilig terras, je kan op die plaats de wielerwedstrijd volgen!

Heide vertelt is een tijdelijke uitgave
Redactie: Louis van den Buijs
vandenbuijslouis@gmail.com
0477/22.24.81

Eerder verschenen krantjes kan je downloaden via www.binkalmthout.be